

Helsingin kaupunginorkesterin perjantainen konsertti oli kenties tämän kevään vähiten yleisönsä helpolla päästävästä päästä. Morton Feldmanin (1926-1987) *Neither* on nimetty yksinäytöksiseksi oopperaksi, kenties juuri sen epäoopperuutta korostaen: tekstinä toimiva Samuel Beckettin 16-rivinen runo on abstraktiutta ja symboliikkaa, draamaa tai toimintaa ei ole, ja laulurooleja on vain yksi – sopraanosolisti, jonka virkaa toimitti aiemminkin teoksen tulkinnut (ja siitä kehuttu) Anu Komsa.

Illan avajaisena toimi Wolfgang Amadeus Mozartin D-duurisinfonia nro 38. Lempinimensä Prahalainen se sai kantaesityspaikkansa mukaan, mutta varmuutta ei ole, onko se sävelletty nimenomaan Mozartia arvossa pitänyttä prahalaisyleisöä varten. 1700-luvun lopun böömiläinen porvaristo oli melkoisen musiikillisesti perehdytettyä, ja kenties siksi sinfoniaa epäillään prahalaisyleisöä mielessä pitäen sävelletyksi: moneen varhaisempaan Mozartin teokseen verrattuna on Prahalaisessa kaikuja Beethoven-maisesta tulevaisuuden kokeilevuudesta. Hitaasti alkava avaus muuttuu nopeaksi osaksi, muttei perinteiseen klassismin tyyliin tamppaa sävellajituntumaa kuulijan takaraivoon, vaan vetäisee yllätyksiä toisensa jälkeen muodossaan, tunnelmassaan ja ennen kaikkea harmoniassaan, aivan kuin säveltäjä olisi unohtanut esittelyjakson ja siirtynyt suoraan kehittelyyn.

Kapellimestari Dima Slobodenioukin kontrasti viikkoa aiemmin samassa salissa Haydnia johtaneeseen John Storgårdsiin oli melkoinen. Siinä missä Storgårdsin ja RSO:n klassismi oli riehakasta ja ryöppyävää, johti Slobodeniouk hitaan alun hiljaa ja varovaisesti. Orkesteri reagoi soittamalla arasti ja epäröivänkin kuuloisesti, mikä johti hienoiseen epäyhtenäisyyteen. Tempon kohottua allegroon ja voimakkaampien nyanssien vallitessa olivat tunnelmanvaihdokset kenties vähän turhankin ärhäköitä. Orkestraalisen kudoksen eri puolet tulivat Slobodenioukin johdossa hienosti esille, mutta melodialinjojen tarkemmat luonteenpiirteet jäivät hieman dynamiikan ja rakenteen jalkoihin. Poikkeuksellisesti mollissa kulkevaan hitaaseen keskiosaan löytyi erinomainen piilevän draaman ja uhan tunnelma, mutta finaali kärsi hieman kiireen tunnusta. Kova tempo ei taipunut laajemmiksi, rennommiksi kaariksi.

Väliajan jälkeen alkanut illan päänumero *Neither* alkoi kevyiden ranta-aallokkojen kaltaisilla, toisiaan seuraavilla hiljaisilla, hienovaraisesti kehittyvillä pulsseilla, joiden gamelanin, funkin, teknon ja *musique concrète*n hengenheimolaiseksi sijoittuva jumitus oli nautinnollista kuultavaa. Orkesteri ei soittanut kertaakaan koko laajuudellaan, vaan eri peräkkäiset sointivärit rakennettiin pienemmiksi yksiköiksi vuoron perään yhdistellen. Luonto- ja esineääniin assosioituvat tekstuurit olivat tietynlaista ambientia, jonka päällä risteili tahallisen harhaileva sopraanosolistin linja. Se liikkui jatkuvasti haastavassa ylärekisterissä ja vaati pitkien nuottien ja todella pitkien fraasien hiljaa laulamista. Osuus oli tyyllisesti valovuosien päässä oopperaklassikoiden briljeerausarioista, mutta vaati silti käsittämättömän kovaa tekniikkaa ja kestävyyttä. Isolle egolle *Neither* ei siis sopinut: sitä esitetään rakkaudesta sellaiseen taiteeseen, joka ei suursuosiolla houkuttele.

Sitä suurempi on kunnioitus Komsia kohtaan, joka ei ainoastaan selviytynyt erinomaisesti osuuksestaan, vaan myös onnistui löytämään niihin toismaailmallisen sävyn. Beckettin lyhyt ja monitulkintainen teksti tuntuu viittaavan jonkinlaiseen epämääräiseen välitilaan eli ”ei kumpaankaan”, josta tuntuu olevan mahdotonta päästä suuntaan tai toiseen. Tätä Komsa lauloi aavemaisella eleettömyydellä, kuin viestinä paikasta, jossa ihmisen halut, surut, ilot ja kiintymykset olisivat menettäneet merkityksensä. Keskiosassa esiin nousi pieni häivähdys epävarmuutta tai periksi antamista lohduuttomuutta, joka kuitenkin katosi hiljalleen jälleen. *Neither*in äärellä katoaa ajantaju kuulijalta, joka maltaa olla vilkuilematta kelloa, ja joutuu jännityksiä, purkauksia, draamaa, liikettä ja odotusta kaipaavan, ajatuksissa harhailevan ja tylsistyvän ”apinamielensä” kanssa kasvokkain, kun Feldman ei mitään edellä mainituista pahemmin tarjoile. Sen sijaan hämmäntävistä kentistä ja hiljaisista impulsseista tulee hiljalleen uusi normaali, johon mieli ehtii tunnin aikana tottua kuin meditaatiosessioon. Ajatuksiinsa ei onneksi harhautunut myöskään Slobodeniouk, vaan ansaitsee hatunnoston jatkuvaa keskittymistä vaativassa teoksessa, joka ei pahemmin tarjoillut lepotaukoja aivoille.

Santeri Kaipainen

JAA Facebook Twitter

Edellinen artikkeli

“Avantgarden rakastetuimpia helmiä ja muuta ei-uutta musiikkia” – Kallion Nykymusiikkipäivät alkavat

Seuraava artikkeli

Kaikenlaista kohennusta 19-20.1.

JÄTÄ VASTAUS

Logged in as Anu Komsu. Log out?

Kommentti:

RONDON UUTISET

All

Hiljaisuuden Vuodenajat -sarja tuo ympärivuotista taidetta Kittilään

UUTISET Santeri Kaipainen - 2019-01-21

Eero Lehtimäestä Joensuun kaupunginorkesterin uusi ylikapellimestari

UUTISET Santeri Kaipainen - 2019-01-21

“Avantgarden rakastetuimpia helmiä ja muuta ei-uutta musiikkia” – Kallion Nykymusiikkipäivät alkavat

UUTISET Santeri Kaipainen - 2019-01-17

Café Barockin kevät käynnistyy, luvassa mm. Riikka Talvitien miniatyyreja

UUTISET Santeri Kaipainen - 2019-01-15

Äänigalleria Akusmatan Polyphonic-festivaali valtaa Vuotalon

UUTISET Santeri Kaipainen - 2019-01-13

R+ Artikkeleita

Satien ja Cagen linjan omalaatuinen keveys loi uuden kuuntelukulman Kallion nykymusiikkipäivillä
2019-01-21

Carmen luo nahkansa Vaasassa

2019-01-21

Feldmanin hämmentävä ja vaativa Neither oli kuin meditaatioharjoitus

2019-01-19

Vedenneitoromanssi palasi kantaesityspaikalleen

2019-01-14

Tiensuun uutuuskonsertto näytti, että nykymusiikki voi olla hauskaa olematta banaalia

2019-01-12

HKO:n amerikkalaiskattaus ei aivan puhjennut hurmaavuuteen

2019-01-10

Heräävän elokuvamusiikin ajankuva: Järnefeltin sävelet tukivat mestarillista Laulua tulipunaisesta kukasta
2019-01-06

Mahler-syksy päättyi